

POSUDEK

Hojná, Veronika: Vliv volebních kvót na politickou reprezentaci žen v Burundi, Keni a Rwandě. Hradec Králové: Filozofická fakulta (diplomová práce), 2023. 69 s.

Autorka si zvolila poměrně aktuální téma, problematiku volebních kvót ve vybraných afrických zemích (Burundi, Keňa a Rwanda). V úvodu srozumitelně vysvětluje, proč je tato problematika tak významná, poukazuje na pod reprezentaci žen v politice a politickém rozhodování. Problematika volebních kvót se v posledních letech stává oblíbeným výzkumem v akademické sféře, autoři/autorky zkoumají nejrůznější aspekty spojené s tímto tématem a jejich pozitivní (negativní dopad) na zastoupení žen v politice.

Téma předložené diplomové práce je z tohoto pohledu opravdu nosné, ale nejsem si zcela jistý, zda přináší nějaké nové přístupy či výsledky. O volebních kvótách ve Rwandě bylo již napsáno velké množství studií či kapitol v knihách, menší počet studií na toto téma můžeme sledovat u ostatních dvou zemí (Burundi a Keňa). Téma je jednoznačně obsahově a geograficky vymezeno (volební kvóty ve třech afrických zemích) a z časového období autorka zkoumala u všech třech zemí poslední dvě období, tzn. časové období je vymezeno cca 10 posledními roky, přičemž se stručně zaměřila i na zastoupení žen v parlamentu před zavedením kvót.

Podle autorky je hlavním cílem „pozorovat, jaký vliv mají volební kvóty na reprezentaci žen“ (s. 8). Na první pohled velmi neambiciózní cíl, ale autorka následně navazuje komparativní analýzou tohoto „pozorování“ (jak jsou kvóty zakotveny v zákonech, jestli a jak jsou vymahatelné, jestli jsou kvóty dodržovány a jak se v průběhu času mění počet žen v politice). O něco dále autorka definuje výzkumnou otázku: „Jak se změnila politická reprezentace žen v Keni, Burundi a Rwandě po zavedení volebních kvót, jsou kvóty pravidelně naplňovány a pokud ne, co tuto situaci může způsobovat.“ (s.8).

Autorka si vybrala správný teoretický koncept a v teoretické části se vyrovnala se všemi základními termíny, pojmy a teoretickými přístupy k dané problematice (teorie reprezentace žen v politice, teorie volebních kvót – volební kvóty, typy kvót, kvóty a volební systémy, problematika volebních kvót, výhody a nevýhody kvót, kvóty ve světě). Příliš nechápu, proč autorka píše detailně o Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen až v analytické části (s.39-40), když tento text evidentně patří do teoretického rámce. Taktéž metodologie, komparativní více případová studie, je v plné míře aplikovatelná a může vést k naplnění hlavního cíle diplomové práce a výzkumné otázky. Autorka nedefinovala žádnou hypotézu, i když se jedna přímo nabízí „zavedení volebních kvót přispělo k vyššímu zastoupení žen v parlamentu“.

Struktura práce se zdá být víceméně logická, diplomová práce je rozdělena do tří částí, první dvě jsou teoretické (Teorie reprezentace žen v politice a Teorie volebních kvót), třetí Analýza volebních kvót v Burundi, Keni a Rwandě je analytická. V teoretické části bych asi zrušil subkapitoly 1.4.1-1.4.5. a propojil bych je, protože některé tyto subkapitoly mají někdy délku dva či tři odstavců a v žádném případě neodpovídají struktuře kapitol (úvod, výklad, závěr). Za velký nedostatek považuji skutečnost, že ani jedna z hlavních částí neobsahuje shrnující závěr, přestože jsem na tuto skutečnost diplomantku opakovaně upozornil. Naprosto převažující deskriptivní charakter teoretických kapitol pak doplňuje analytická část, skládající se z pěti subkapitol. Opět příliš nechápu, proč autorka vytváří subkapitoly 3.2.1 a 3.4.1, na které nenavazují další subkapitoly např. 3.2.2 a 3.4.2. Z formálního hlediska bych tyto subkapitoly nezaváděl.

Úvod víceméně splňuje základní formální požadavky, autorka vysvětluje výběr tří afrických zemí a omezení časového období na dvoje poslední parlamentní volby. V úvodu chybí hlubší vysvětlení metodologie (komparativní více případová studie) a teoretického konceptu. Autorka naznačuje teoretický koncept v popisu struktury diplomové práce, ale z

formálního hlediska si úvod zasloužil zvláštní odstavec věnovaný této problematice. Podobně mám problémy s částí věnovanou přehledu zkoumané problematiky v odborné literatuře, která je nelogicky rozdělena do dvou částí (s. 8 + 11), navíc se nejedná o analytický hodnotící přehled, ale jen o přehled, výčet publikací, které se danou problematikou zabývají.

Závěr diplomové práce představuje výsledky výzkumu, které byly stanoveny v úvodu diplomové práce. Autorka si všímá příčin problémů zastoupení žen v Keni a Rwandě, ale její závěry, když se opírá o chybný charakter stranického systému, nejsou jednoznačné. Jednostranný systém není ani v jedné ze zkoumaných zemí. Závěr je příliš obecný, v několika případech nemá oporu v analyticko-empirické části a nevyužívá potenciálu provedeného výzkumu.

Autorka pracovala s velkým množstvím ústavních a jiných legislativních dokumentů, týkajících se volebních kvót, a s dalšími dokumenty (The World Bank, Unites Nations, WHO). Sekundární literatura obsahuje desítky titulů, ale ne všechny autorka citovala v diplomové práci. Navíc si nejsem jistý, zda v některých případech jsou určující pro dané téma diplomové práce (např. Weeks 1977, Wolchik 1979, Sanders 2002, Powely 2005, atd.). Řada těchto autorů je citována tzv. více citacemi, tzn. více autorů v jednom odkazu bez stránky a v dalším textu se již nikdy neobjeví. To mě naplňuje velkou obavou, že autorka teoretické texty převzala z jiných prací, aniž by dané publikace měla někdy v rukou. Navíc mě trápí i jiná skutečnost, že autoři opravdu zásadních studií (např. Burnet 2011 píší o kvótách v Rwandě) je citován jednou v teoretické části, ale v samostatném výzkumu (v analytické části) se necituje ani jednou. A není to jediný případ. Navíc se mi zdá, že seznam literatury obsahuje minimální počet studií relevantních k případovým analýzám. Podle mého názoru autorka neprovedla vyčerpávající heuristiku, což se pak projevuje na nepřilíš propracovanou a podloženou analýzou v jednotlivých případových studiích.

Jádrem diplomové práce by měla být analyticko-empirická 3. část. Bohužel většina textů má deskriptivní charakter. Přesvědčení o nedostatečné heuristice (viz níže) potvrzují převažující citace jen z oficiálních dokumentů, jako jsou Inter-Parliamentary Union, Amnesty International, IFES, UN Women, atd., přičemž chybí citace ze základních vědeckých studií a monografií. Autorka se sice snažila většinu těchto analytických subkapitol ukončit shrnujícím závěrem, ve kterých se pokusila bez metodologicky stanovených kritérií provést komparaci, nicméně víceméně se jedná jen o jednoduché srovnání. Přesto oceňuji její snahu o určitou argumentaci a shrnutí, které pomáhají čtenáři se orientovat v předchozím textu. Trochu za očekáváním zůstala subkapitola 3.5, kde autorka víceméně shrnuje teoretické závěry, aniž by je aplikovala na tři zkoumané země.

Některá tvrzení autorky vyvolávají sekundární výzkumné otázky, např. po tvrzení, že se díky většímu zastoupení věnuje v parlamentu větší pozornost ženským tématům (s. 54) bych očekával někde v textu empirická data, že tomu tak skutečně je. Pokud je v Rwandě 60 % žen v parlamentu, soudil bych, že ženská problematika bude v parlamentu více frekventovaná až dominantní, ale nejsem si tím vůbec jistý.

Formální stránka je víceméně v pořádku, autorka z neznámých důvodů nevložila mezi subkapitoly řádky, takže subkapitoly jsou za sebou, jako kdyby pokračoval další odstavec. Podobně neodsunutí sekce Literatura na další stránku nevypadá esteticky pěkně. Taktéž nedostatkem diplomové práce je skutečnost, že hlavní části nezačínají na samostatné stránce (viz 2 + 3. část). Autorka se taktéž často potýká s dlouhými odstavci (např. s.40-41, s. 41-42, 43-44, 52 atd.)

Autorka používá katedrální citační normu, v textu diplomové práce ani jednou nepoužila poznámkový aparát. Autorka se při přiblížení politického vývoje jednotlivých zemí opírá často jen o jeden, obvykle český pramen (V. Klíma, Záhořík, uvádí i stránky), aby pak rozptýlila naše obavy, uvádí další zahraniční pramen již bez stran. Zase vzniká podezření, že tuto knihu/článek vůbec nepoužila. Citovat BBC v popisu politického vývoje považuje za

nevhodné. Řada konkrétních informací a dat není vůbec ocitována, jejich výčet by byl značně dlouhý.

Autorka se mýlí, když tvrdí, že v Burundi a Rwandě jsou systémy jedné vládnoucí politické strany (jednostranický systém), správně jde o termín stranické systémy s dominantní vládnoucí politickou stranou (s. 35 „všechny tři státy si prošly vládou jedné strany, přičemž pouze v Keni je nyní nastolen vícestranický systém“ atd. a znovu v závěru s. 54, je dokonce v logickém rozporu, když o pár řádku níže hovoří o multipartismu v Keni a Burundi, ne ve Rwandě). Název subkapitoly 3.2 není přesný, lepší varianta snad „Zastoupení žen v parlamentu/politice před zavedením volebních kvót.“ Někdy se objevují stylisticky nevhodné obraty (např. s. 54 „předvedeny“, spíše představeny)

Při psaní autorka přechází od jednoho extrému k druhému. V textu se velmi často objevují jednoduché nerozvinuté věty, na druhé straně pak čtenář najde rozvinuté souvětí i se čtyřmi vloženými větami (s. 37-38) a i více (s. 49 „Před volbami v roce 2010...“ atd.). Celkově ze stylistického a gramatického hlediska se práce po ně kolikaterém přepisu různých verzí výrazně zlepšila. V textu se ještě sem tam objevují buď chybějící nebo přebývající čárky, ale ve srovnání s předchozími verzemi je patrný velmi pozitivní posun (s. 39 „pro porozumění, procesu“).

Hodnotit tuto diplomovou práci je pro mě jako vedoucího velmi obtížné, protože jsem měl možnost pracovat s několika velmi špatnými verzemi. Diplomantka v rámci konzultací a kritických poznámek k obsahu, stylistice, gramatice a struktuře diplomové práce dokázala překlopit některé rady do poslední předložené verze, takže jsem souhlasil s jejich veřejnou obhajobou. Na druhé straně je nutné konstatovat, že práce trpí zásadními problémy (nedostatečná heuristika, špatné a nedostatečné citování, určité obavy z přebírání textu zejména v teoretické části) a na straně druhé omezená schopnost autorky hlubší argumentace, interpretace a analýzy s nedostatečným pochopením a aplikací použité metody komparativní více případové studie. Taktéž propojení teoretické a analytické části mohlo být provedeno mnohem důsledněji. Jak již bylo zmíněno, diplomová práce je v některých částech příliš deskriptivní. Vědom si všech těchto problémů a nedostatků se přesto domnívám, že předložená diplomová práce si zaslouží veřejnou obhajobu, a proto ji hodnotím

E

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.

V Olomouci dne 15.ledna 2024